

3. Kto rządzi w gminie, powiecie i województwie?

■ Jakie organy władzy można wyróżnić w gminie? ■ Jakiej sprawują funkcje? ■ W jaki sposób są przeprowadzane wybory do władz gminy? ■ Jak pracują radni? ■

WŁADZE GMINY

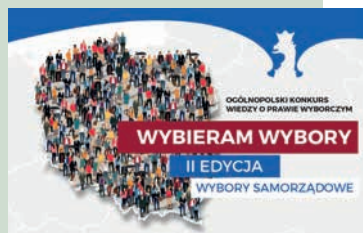

Władze gminy, ze względu na realizowane przez nie zadania, można podzielić na **organy: stanowiący i wykonawczy**. Organem stanowiącym i kontrolnym jest **rada gminy** – jej główne zadanie to tworzenie prawa lokalnego. Rada uchwała także **budżet gminy**, czyli plan dochodów i wydatków, podejmuje decyzje w sprawach lokalnych opłat, wykorzystania ziemi należącej do gminy i w ważnych kwestiach finansowych. Decyzje rady gminy zapadają podczas zebrań zwanych **sesjami**. Organem wykonawczym w gminie jest – zależnie od jej charakteru – **prezydent miasta** (w dużych miastach), **burmistrz** (w małych miastach) lub **wójt** (w gminach wiejskich).

Do 2018 roku kadencja rady gminy trwała cztery lata, a obecnie **wybory samorządowe** odbywają się co pięć lat. Członkiem rady, czyli **radnym**, może zostać każdy dorosły mieszkaniec gminy. Liczba radnych zależy od wielkości gminy. Głównym zadaniem organu wykonawczego jest realizacja uchwał podjętych przez radę gminy. Ponadto zajmuje się on administrowaniem własnością gminy (np. budynkami, drogami, komunikacją miejską), wykonywaniem budżetu oraz realizacją zadań własnych i zleconych.

Wszyscy mieszkańcy gminy są członkami wspólnoty samorządowej i mają prawo (ale nie obowiązek) uczestniczyć w życiu publicznym i rozstrzygać o sprawach gminy. Mieszkańcy gminy biorą więc udział w wyborach do **rady gminy** oraz przeprowadzanych jednocześnie wyborach burmistrzów, prezydentów miast i wójtów. Wybory te są **powszechne**, czyli może w nich uczestniczyć każdy mieszkaniec gminy mający w dniu wyborów ukończone 18 lat. Wszyscy mieszkańcy gminy uczestniczą w wyborach na **równych** zasadach – każdemu przysługuje jeden głos. W lokalach wyborczych umieszcza się specjalne kabiny z zasłoną umożliwiającą zachowanie **tajności** wyboru. Wybory są **bezpośrednie** – każdy oddaje głos osobiście (a nie np. przez narzeczonego jako swego przedstawiciela). Datę ich przeprowadzenia ustala **premier**. Obszar gminy liczący mniej niż 20 tysięcy obywateli dzieli się na jednomandatowe okręgi wyborcze, w których zgłaszani są kandydaci na radnych. Mandat otrzyma ten, kto zdobędzie w wyborach największą liczbę głosów*.

Nad właściwym przebiegiem wyborów czuwają komisje wyborcze (dwóch rodzajów – przeprowadzające

▲ Dobrze jest znać prawo wyborcze, bo metody liczenia głosów mają wpływ na wyniki. Wiedzą to nastolatki biorące udział w konkursie Państwowej Komisji Wyborczej.

* W gminach powyżej 20 tysięcy osób i w miastach na prawach powiatu głosowanie odbywa się w okręgach wielomandatowych i w systemie proporcjonalnym z 5-proc. progrem wyborczym (system ten obowiązuje także w wyborach do rad powiatu i sejmiku wojewódzkiego).

głosowanie i liczące głosy), powołane spośród mieszkańców gminy. Do ich zadań należy między innymi **rejestracja kandydatów** na wójtów, burmistrzów, prezydentów miast i radnych zgłoszonych przez **komitety wyborcze**.

W czasie **kampanii wyborczej** każdy kandydat stara się dotrzeć do jak największej liczby wyborców i przekonać ich, że proponowane przez niego rozwiązania problemów gminy są najlepsze.

ORGAN STANOWIĄCY, czyli RADA GMINY DECYZJA OGÓLNA

np. podjęcie decyzji o budowie nowej szkoły potrzebnej mieszkańcom gminy,
np. określenie kwoty, jaką gmina może przeznaczyć na ten cel

ORGAN WYKONAWCZY, czyli PREZYDENT MIASTA (BURMISTRZ lub WÓJT) REALIZACJA DECYZJI OGÓLNYCH POPRAWIEZ DECYZJE SZCZEGÓŁOWE

np. realizacja decyzji o budowie nowej szkoły poprzez wybór właściwego miejsca pod inwestycję
oraz
najkorzystniejszego sposobu wydatkowania pieniędzy
(w drodze przetargu publicznego wybiera się najlepsze oferty spośród zgłaszanych przez firmy budowlane itp.)

CO KTO ROBI?

Uzupełnijcie tabelę w grupach 3-4 osobowych i potem sprawdźcie swoje rozwiązania, wymieniając się zadaniem z inną grupą.
Uwaga! Nie rozwiązujcie ćwiczenia w podręczniku.

POZIOM SAMORZĄDU	ORGAN STANOWIĄCY i KONTROLNY	ORGAN WYKONAWCZY	KTO WYBIERA ORGAN WYKONAWCZY?
Gmina	Rada Gminy		Obywatele w wyborach bezpośrednich
Powiat		Starosta na czele zarządu powiatu	
		Marszałek województwa na czele zarządu województwa	Sejmik województwa

QUIZ SAMORZĄDOWY

Wyobraźcie sobie, że jesteście jedną z opisanych poniżej osób. Wykonajcie ćwiczenie w grupach, a następnie przedstawcie wasze odpowiedzi reszcie klasy.

1. Jesteś wyborcą i masz wziąć udział w wyborach samorządowych. Co chciałbyś/ chciałybyś wiedzieć o zasadach, według których odbywają się wybory, oraz o sposobie głosowania?
2. Jesteś radnym/radną. Co musisz wiedzieć o swoich prawach i obowiązkach? Podaj przykłady decyzji, w których podejmowaniu bierzesz udział.
3. Jesteś burmistrzem/panią burmistrz. W jaki sposób zostałeś/zostałaś wybrany/wybrana? Czy jesteś organem stanowiącym, czy wykonawczym?

W NASZEJ GMINIE

Zbierzcie informacje na temat waszej gminy:

- Ilu radnych liczy rada gminy?
- Jakie komisje rady u was działają?
- Kto jest waszym wójtem (burmistrzem lub prezydentem miasta)?
- Kiedy odbywa się najbliższe posiedzenie rady?
- Jakie instytucje i przedsiębiorstwa komunalne są prowadzone przez gminę?
- Czy w gminie działają jakieś organizacje pozarządowe (stowarzyszenia, fundacje)?

ALE MAMY W NASZYM
MROWISKU BEZRADNYCH
RADNYCH!

Poszukaj więcej w sieci!

KRZYŻÓWKA

Odpowiedzi na poniższe pytania należy wpisać pionowo. Litery w oznaczonych polach odczytane poziomo utworzą rozwiązanie. Uwaga! Nie rozwiązuj krzyżówki w podręczniku, tylko w zeszytcie.

1. Zebranie rady gminy (rady miasta).
2. Działania służące pozyskaniu głosów wyborców w zbliżających się wyborach.
3. Rada powołuje je, aby skuteczniej zorganizować swoją pracę.
4. Obszar, z którego jest zgłaszany kandydat na radnego.
5. Należy go sporządzić, zanim wystartuje się w wyborach.
6. Rządzi w małej gminie miejskiej.
7. Organ władzy wykonawczej w powiecie.
8. Przekonuje, byśmy oddali na niego głos w wyborach.

JAK ZDOBYĆ GŁOSY?

Zastanówcie się, co musi zrobić kandydat na radnego, by mieszkańcy jego

gminy zechcieli oddać na niego swoje głosy. Jak ma przekonać opinię publiczną, że prezentowany przez niego program wyborczy jest najlepszy? Porozmawiajcie o tym w parach, a potem w klasie.

WYBIERAMY RADNYCH

Prowadzone przez kandydatów na wójtów, burmistrzów, prezydentów miast i radnych działania mające na celu pozyskanie głosów wyborców, noszą nazwę **kampanii wyborczej**. Polegają one na informowaniu mieszkańców gminy o **programie wyborczym** i przekonywaniu o jego słuszności. Prezentują także sylwetkę **kandydata**, zachęcając do zaufania jego kompetencjom.

Podczas kampanii kolportuje się **ulotki** przedstawiające partie, kandydatów i ich programy, organizuje się **spotkania** z wyborcami, rozkleja **plakaty**. Kandydaci startujący w wyborach mogą być związani z partiami politycznymi lub starać się o **mandat** jako tzw. kandydaci niezależni. W obydwu przypadkach do prowadzenia kampanii niezbędny jest **sztab wyborczy**. Kandydaci i partie startujące w wyborach coraz częściej korzystają też z rad i wskazówek firm zajmujących się promocją i reklamą.

Skąd biorą się **fundusze** na kampanię wyborczą? Jest ona zwykle finansowana ze składek członkowskich partii wystawiających swoich kandydatów oraz z pieniędzy ofiarowanych przez darczyńców, którzy dokonują imiennych wpłat na cele kampanii.

▲ Killion Muniyama (czytaj: kilion mun-jama) był pierwszym w historii czarnoskórym radnym powiatu grodziskiego, a potem województwa wielkopolskiego. Od 2011 roku sprawuje mandat poselski.

HASŁA DO WYBORÓW

Oto kilka hasła kandydatów w wyborach samorządowych z 2014 r. Które z nich może najbardziej przemówić do wyborców? W czym hasła te są do siebie podobne, a czym się różnią? Wymyśl własne hasło wyborcze.

**SŁUCHAĆ POLAKÓW,
ZMIENIAĆ POLSKĘ**

KW Prawa i Sprawiedliwości

BLIŻEJ LUDZI

KW Platforma Obywatelska

**SAMORZĄD – TU ZACZYNA SIĘ
POLSKA**

KW Polskiego Stronnictwa Ludowego

**ŁĄCZY NAS NOWY SĄCZ...
DOŁĄCZ I TY!**

KWW Solidarni Sądceznianie,
Artur Czarnecki, Nowy Sącz

**NOWA PRAWICA – NOWY
SAMORZĄD**

KW Nowej Prawicy

**MADRZE, ZDROWO, BEZPIECZNIE
I SAMORZĄDNIE**

KW SLD Lewica Razem, Warszawa

MÓJ PROGRAM WYBORCZY

Wyobraź sobie, że startujesz w wyborach samorządowych. Zaprojektuj ulotkę wyborczą, wymyśl hasło i podaj trzy główne postulaty wyborcze. Uwaga! Nie rozwiązuj ćwiczenia w podręczniku.

Moje hasło:

Postulaty wyborcze

1.

2.

3.

WIERZYĆ CZY NIE WIERZYĆ?

Wiele osób uważa, że w ogóle nie warto słuchać tego, co mówią w czasie kampanii wyborczej kandydaci na wójtów, burmistrzów, prezydentów miast i radnych. Nie warto czytać programów i chodzić na przedwyborcze spotkania. Kandydaci, żeby tylko zdobyć poparcie mieszkańców, składają mnóstwo obietnic, z których po zwycięstwie nie zawsze się wywiązują. Kampania wyborcza przypomina takie telewizyjne reklamy, w których więcej jest oszukaństwa niż prawdy.

W tym poglądzie jest z pewnością trochę prawdy, ale też dużo przesady. Istotnie w czasie samorządowej kampanii wyborczej wiele obietnic składanych jest na wyrost, a prezentowane plany są niekiedy zupełnie nierealne. Jeśli jednak dokładniej posłuchać tego, co mówią kandydaci, można odróżnić tych, którzy bujają w obłokach, od tych, co twardo stąpają po ziemi. Obietnice tych drugich nie są może tak efektowne, ale za to bardziej realistyczne i konkretne. Tacy kandydaci nie mówią: „zlikwiduję przestępczość w naszym mieście”, ale raczej „zwiększę liczbę patroli straży miejskiej w szczególnie niebezpiecznych miejscach”. Słuchajmy więc i czytamy uważnie – bo to, co mówią kandydaci, wcale nie musi być obliczone jedynie na wprowadzenie w błąd wyborców.

Ważne Słowa

• organ stanowiący i wykonawczy • rada gminy • burmistrz • wójt • prezydent miasta • radny • komitet wyborczy • wybory samorządowe • kampania wyborcza • program wyborczy • frekwencja wyborcza •

Uczennica/Uczeń:

- wymienia organy stanowiące i wykonawcze w gminie (mieście/dzielnicy); przedstawia, jak są one wybierane i jak mogą zostać odwołane; podaje uprawnienia tych organów;
- podaje, kto pełni funkcje wójta/burmistrza/prezydenta miasta i przewodniczącego rady gminy/miasta; znajduje w mediach lokalnych informacje na temat publicznych działań osób pełniących funkcje w organach samorządu terytorialnego.